

Veiledningsnotat– Endringer i forskrift om konsekvensutredninger av 26. juni 2009

Innholdsfortegnelse

1.	INNLEDNING - endringer i ny forskrift	3
2.	Endringer av forskriftens saklige virkeområde	5
2.1	§ 2 Planer og tiltak som alltid skal behandles etter forskriften	6
2.2	§ 3 Reguleringsplaner som skal vurderes i forhold til kriteriene i § 4	8
3.	§ 4 Kriterier for vurdering av vesentlig virkninger for miljø og samfunn	9
4.	§ 5 Vurdering etter kriteriene i § 4 for planer og tiltak som omfattes av § 3	10
5.	Endringer i saksbehandlingsreglene	10
5.1	§ 6 Plan- eller utredningsprogram	10
5.2	§ 7 Høring, behandling og fastsetting av program	11
5.3	§ 9 Innhold og utforming av planforslag eller søknad med konsekvensutredning	11
5.4	§ 12 Hensyntaken til konsekvensutredningen ved vedtak og gjennomføring 13	
6.	Andre bestemmelser	13
6.1	§ 14 Særskilte regler om planprogram	13
6.2	§ 15 Endring av plan etter varsel om planoppstart	13
6.3	§ 21 Overgangsbestemmelser	14
7.	Endringer i vedlegg I-listen	14
8.	Endringer i vedlegg II-listen	15
9.	Endringer i Vedlegg III - Rammer for krav til innhold i konsekvensutredningen .	17

1. INNLEDNING - ENDRINGER I NY FORSKRIFT

Ny forskrift om konsekvensutredninger (KU) ble fastsatt ved kongelig resolusjon av 26. juni 2009 i medhold av ny plandel til plan- og bygningsloven av 27. juni 2008 nr 71. Forskriften ble iverksatt fra 1. juli 2009. Forskriften tar opp i seg de relevante lovbestemmelser og presiserer og utfyller disse i nødvendig grad.

Forskriften er revidert med utgangspunkt i at kravet til konsekvensutredninger for planer nå er innarbeidet i ny plandel av plan- og bygningsloven. Det er også foretatt visse endringer med utgangspunkt i erfaringer med tidligere forskrift.

Forskriften gjelder både for planer etter plan- og bygningsloven (pbl) og tiltak etter annet lovverk. Som i dagens forskrift er også de relevante bestemmelsene i plan- og bygningsloven inntatt i forskriften. Dette for at man skal slippe å måtte forholde seg både til forskrift og lov for å få oversikt over hvilke krav som gjelder for de sakene som omfattes av bestemmelsene om konsekvensutredninger.

I dette veiledningsnotatet redegjøres det for endringene i forhold til tidligere forskrift. Det legges særlig vekt på endringer av betydning for planleggingen etter pbl. I denne sammenheng er det også tatt med noen kommentarer og presiseringer av betydning for forståelsen av forskriften som helhet.

De viktigste endringer i ny forskrift

§ 1: Forskriftens geografiske virkeområde er utvidet til norsk økonomisk sone og kontinentalsokkelen hva angår planer og tiltak etter annet lovverk. Utvidelsen gjelder ikke for planer og tiltak etter annet lovverk der det gitt egne bestemmelser om konsekvensutredninger som f. eks. petroleumsloven og den foreslåtte loven om havbasert fornybar energi.

Det er også foretatt en endring i siste ledd i § 1. Mens det tidligere het at forslagsstiller bærer kostnaden ved utarbeidelse av forslag til program og konsekvensutredning sies det nå forslag til plan- eller utredningsprogram og konsekvensutredning utarbeides av forslagsstiller. Er ikke ment å innebære noen realitetsendring, men synliggjøre at det er produktene som er det viktige og ikke hvem som betaler for at utredningene blir utført. Det understrekes at forslagsstiller ikke kan kreve at andre, f. eks kommunen bidrar med annen informasjon enn det som foreligger. Men det er likevel ikke noe til hinder for at kommunen kan bidra med utredninger eller bekoster disse hvis kommunen ser seg tjent med dette.

§§ 2 og 3: Forskriftens saklige virkeområde for planer etter pbl er utvidet i tråd med plan- og bygningsloven §§ 12-2 og 12-3 om områdereguleringer og detaljreguleringer som avviker fra oversiktsplan.

§ 3/vedlegg II: Opplistingen av hvilke planer og tiltak som skal vurderes i forhold til forskriftens § 4 er gitt i § 3 og vedlegg II.

§ 4: Det er foretatt visse endringer i kriteriene i § 4.

§ 5: Det er i tredje ledd gitt en bestemmelse om at det for planer og tiltak etter § 3 skal framgå av varsel om planoppstart eller høring av søknad etter annet lovverk at ansvarlig myndighet har vurdert at planen eller tiltaket ikke omfattes av forskriftens § 4.

§ 6: Det er foretatt visse endringer i bestemmelsene om plan- eller utredningsprogram.

§ 7: Det er gitt en bestemmelse om at ansvarlig myndighet skal vurdere behovet for et offentlig møte i forbindelse med fastsetting av plan- eller utredningsprogram og gjennomføre et slikt møte ved behov.

§ 9: Det er foretatt visse endringer i bestemmelsene om innhold og utforming av planforslag eller søknad med konsekvensutredning.

§ 14: Det er gitt nye bestemmelser om særskilt bruk av planprogram.

§ 15: Det er gitt nye bestemmelser med sikte på å klargjøre hvordan endringer av plan etter varsel om planoppstart skal håndteres.

Vedlegg I. Nye tiltak:

Nr. 2: Områderegulering av hytte- og boligområder som ikke er i samsvar med overordnet plan er tatt inn på vedlegg I listen.

Nr. 13: Omlasting av olje og gass fra skip til skip av et visst omfang eller frekvens er tatt inn.

Nr. 36: Bestemmelsen om utvidelser og endringer av tiltak nevnt i vedlegg I er endret slik at det ikke lenger er et unntak for utvidelser av bygg og anlegg med et bruksareal på mer enn 15.000m².

Vedlegg II. Nye tiltak:

Nr. 2: Detaljregulering av hytte- og boligområder der planen avviker fra kommuneplan eller områderegulering.

Nr. 14: Virksomhet som skal ha samtykke etter brann- og eksplosjonsvernloven med tilhørende forskrifter, eller virksomhet som skal ha tillatelse til oppbevaring av eksplosiver i slike mengder at de blir sikkerhetsrapportpliktige etter Storulykkeforskriften.

Nr. 19: Vindkraftverk med en installert effekt på mer enn 5 MW.

Vedlegg III: Vedlegget angir rammer for krav til innhold i konsekvensutredningen er omarbeidet og supplert med noen nye utredningstema.

Andre relaterte endringer i ny plan- og bygningslov

I ny plan- og bygningslov er det innført krav om planprogram for alle regionale planer og kommuneplaner (§ 4-1 første ledd), krav til planbeskrivelse for alle planer (§ 4-2 første ledd) og ny bestemmelse om samfunnsikkerhet og risiko og sårbarhetsanalyser (§ 4-3).

Krav til planprogram for alle oversiktsplaner

Bruk av planprogram har vist seg å være et effektivt verktøy for tidlig avklaring av rammer for planarbeidet og nødvendige utredninger. Med endringen av plandelen av plan- og bygningsloven er det innført krav til planprogram for alle regionale planer og kommuneplaner, ikke bare de utbyggingsorienterte planene som faller inn under KU-forskriften. Forskriftens regler for planprogram gjelder ikke for disse planene.

Krav til planbeskrivelse

Gjennom ny plan- og bygningslov er det innført krav om at alle planer etter loven skal ha en planbeskrivelse. Planbeskrivelsen skal redegjøre for planens formål, hovedinnhold og virkninger. Bestemmelsen setter videre et særlig krav om at planbeskrivelsen må vise planens forhold til andre planer som gjelder for området.

Planbeskrivelsen skal inngå i planforslaget når dette sendes på høring. Den skal være så fylldig og presis at det er mulig å få et dekkende bilde av hensynene bak planen. Den må også vise hva planen vil medføre for berørte parter, interesser og hensyn. Det er dette som ligger i uttrykket «virkninger». Det er opp til planmyndighetene å vurdere om planbeskrivelsen er dekkende.

Forholdet mellom planbeskrivelse og planforslag med konsekvensutredning er omtalt i forbindelse med vedlegg III Rammer for krav til innhold i konsekvensutredningen.

Samfunnsikkerhet og risiko og sårbarhetsanalyser

Kravet til samfunnsikkerhet og risiko og sårbarhetsanalyser gjelder for alle planer for utbygging etter pbl. I de tilfeller planoppgaven også kommer inn under KU-forskriften skal risiko- og sårbarhetsanalysen inngå i arbeidet med konsekvensutredningen og være en del av denne, jf. vedlegg III: Rammer for krav til innhold i konsekvensutredningen.

2. ENDRINGER AV FORSKRIFTENS SAKLIGE VIRKEOMRÅDE

I det følgende redegjøres det for endringene av KU-forskriftens saklige virkeområde. Det vil si hvilke nye plantyper/plansituasjoner som utløser behandling etter forskriften.

Som tidligere omfattes regionale planer med retningslinjer eller rammer for framtidig utbygging (§ 2 a), kommuneplanens arealdel (§ 2 b) og kommunedelplaner der det angis områder for utbyggingsformål (§ 2c) av forskriften. Med utbygging forstås følgende arealformål (jfr. pbl § 11-7):

- Nr 1 Bebyggelse og anlegg. Med alle underformål.
- Nr 2. Samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur. Med alle underformål.
- Nr 4. Forsvaret. Med alle underformål.
- Nr 5. Landbruks-, natur- og friluftformål samt reindrift (LNFR) Underformål: Spredt bolig-, fritidsbolig- og næringsformål.
- Nr 6 Bruk og vern av sjø og vassdrag med tilhørende strandsoner. Med underformål farleder og akvakultur.

Det er verd å merke seg at det i ny plan- og bygningslov er innført krav til planprogram for alle regionale planer og kommuneplaner, også de planer som ikke kommer inn under KU-forskriften slik som f. eks. tematiske kommunedelplaner.

I henhold til § 12-2 tredje ledd i ny plan- og bygningslov skal områdereguleringer som innebærer vesentlige endringer av vedtatt kommuneplan konsekvensutredes. Videre framgår det av pbl § 12-3 tredje ledd at detaljreguleringer som innebærer vesentlig avvik fra kommuneplanens arealdel eller foreliggende områdereguleringer skal konsekvensutredes. I motivene til denne bestemmelsen presiseres det at det avgjørende for om slike planer skal konsekvensutredes er om avviket medfører

at konsekvensene antas å bli vesentlige. I forskriften er disse bestemmelsene operasjonalisert gjennom § 2 d og §§ 3 c og d. Det vises til nærmere omtale av disse bestemmelsene.

2.1 § 2 Planer og tiltak som alltid skal behandles etter forskriften

Ettersom vurderingen av om en reguleringsplan omfattes av § 2 er kan være forskjellig for områdereguleringer og detaljreguleringer, er det viktig at type regulering avklares før oppstart av planarbeidet varsles. Det vises til den generelle veiledningen til planbestemmelsene for beskrivelsen av bruk av områderegulering og detaljregulering [henvisning].

For alle reguleringsarbeider som skal vurderes i forhold til forskriftens virkeområde er det den samlede planlagte utbyggingen innenfor planområdet som avgjør om planarbeidet omfattes av forskriften eller ikke. Dette gjelder også dersom planarbeidet omfatter flere utbyggingstiltak og/eller flere ulike tiltakshavere.

Det presiseres at regulering av allerede eksisterende virksomhet ikke utløser konsekvensutredning. Ved endringer i forhold til regulert område er det størrelsen på endringen sett i forhold til gjeldende plan som er utgangspunktet for vurderingen. Dette er uavhengig av om hele eller deler av planen er realisert.

§ 2 bokstav d: områdereguleringer som innebærer utlegging av nye områder til utbyggingsformål

Denne bestemmelsen innebærer en presisering av forhold til pbl § 12-2 tredje ledd. Bestemmelsen omfatter nye områder i forhold til gjeldende arealdel av kommuneplanen. Dette vil f. eks omfatte etablering av nye nærings-, bolig- eller hytteområder i tidligere LNF-områder.

Det presiseres at områdereguleringer som innebærer mindre utvidelser av eksisterende byggeområder, og endringer av formål og bestemmelser innenfor områder som allerede er avsatt til utbyggingsformål, ikke omfattes av § 2, men kommer inn under § 3 bokstav c. Det samme gjelder utbedringstiltak langs eksisterende veg og etablering av gang- og sykkelveier langs eksisterende veg. Slike områdereguleringer skal behandles etter forskriften kun dersom de faller inn under kriteriene i forskriftens § 4.

Det understrekes at § 2 bokstav d gjelder uavhengig av om type utbygging (tiltak) er listet opp i vedlegg I eller ikke.

§ 2 bokstav e: områdereguleringer som legger til rette for senere detaljregulering av tiltak nevnt i vedlegg I

Hvis en områderegulering har som formål å legge til rette for senere utbygging av tiltak nevnt i vedlegg I - og med en størrelse i tråd med kriteriene i vedlegget - skal områdereguleringen behandles i samsvar med KU forskriften. Eksempel på en slik plan kan være regulering av næringsparker og større industriområder.

Hvis en slik områderegulering følges opp gjennom detaljregulering av et tiltak på vedlegg I-listen skal også denne detaljreguleringen behandles i samsvar med KU-forskriften, jf. § 2 bokstav f.

Hvis områdereguleringen omfatter et konkret tiltak, og konsekvensene av dette utredes i konsekvensutredningen, vil utredningsplikten for tiltaket kunne oppfylles gjennom områdereguleringen. Dette framgår av unntaksbestemmelsen i § 2 annet ledd (se omtale nedenfor).

§ 2 bokstav f: reguleringsplaner som inneholder tiltak nevnt i vedlegg I

Denne bestemmelsen er ikke endret. Men det gjøres oppmerksom på at det i vedlegg I er gjort en endring av bestemmelsen om endringer og utvidelser (vedlegg I nr 36). Mens utvidelser/endringer av industri-, næringsbygg og andre bygg og anlegg etter tidligere forskrift skulle behandles etter § 3, faller nå utvidelser/endringer med et bruksareal på mer enn 15.000 m² inn under § 2.

Dersom et reguleringsarbeid omfatter en kombinasjon av arealbrukskategorier beskrevet i vedlegg I nr 1 skal summen av bygningsarealer innenfor planområdet for denne tiltakstypen samlet ligge til grunn for beregningen.

§ 2 annet ledd - unntaksbestemmelse

I § 2 annet ledd i er det gitt en unntaksbestemmelse fra § 2 bokstav f. Bestemmelsen sier at bokstav f ikke gjelder for reguleringsplaner der det konkrete tiltaket er konsekvensutredet på et høyere plannivå og der reguleringsplanen er i samsvar med overordnet plan.

I tidligere forskrift var det et unntak for krav til behandling av reguleringsplaner for vei og jernbanetiltak dersom tiltaket var utredet på tiltaksnivå i kommuneplanens arealdel eller kommunedelplan. I ny forskrift er dette unntaket gjort generelt. Samtidig presiseres det nå at unntaket kun gjelder der det konkrete tiltaket er konsekvensutredet etter KU-forskriften. Det er således ikke grunnlag for unntak at det er gjort en overordnet konsekvensutredning for området/formålet i forbindelse med revisjon av kommuneplanens arealdel eller kommunedelplan.

Unntaket gjelder bare der reguleringsplanen er i samsvar med kommuneplanenes arealdel eller kommunedelplan. At reguleringsplanen er i samsvar med overordnet plan, betyr at reguleringsplanen i hovedtrekk er innenfor de rammene som er gitt i overordnet plan. Det legges til grunn at det kan gjøres mindre endringer av tiltaket i reguleringsplanen uten at planen må behandles etter forskriften. Eksempel på slik endring er justering av standard på veier, endringer av kryssløsninger og justering av sporløsninger. Ved mindre avvik fra overordnet plan er det viktig at det i planbeskrivelsen gis en redegjørelse for endringer sett i forhold til tidligere vedtatt plan og at virkningene av endringene beskrives eksplisitt. Dersom det i reguleringen av for eksempel et vegtiltak tas opp andre trasèløsninger enn de som er utredet og vedtatt i overordnet plan skal reguleringsplanen behandles etter forskriften.

Om bebyggelsesplaner i henhold til tidligere pbl

I henhold til tidligere forskrift var bebyggelsesplaner for vedlegg I-tiltak omfattet av forskriftens § 2 dersom tiltaket ikke var konsekvensutredet i forbindelse med reguleringsplanen. Krav til bebyggelsesplan hjemlet i tidligere pbl skal heretter følges opp med detaljregulering etter ny lov. Detaljregulering av tiltak nevnt i vedlegg I skal alltid behandles etter KU-forskriften dersom konsekvensene av etablering av tiltaket ikke er utredet i reguleringsplan behandlet etter KU-forskriften.

2.2 § 3 Reguleringsplaner som skal vurderes i forhold til kriteriene i § 4

I § 3 listes opp hvilke planer som alltid skal vurderes i forhold til forskriftens § 4, og som skal behandles etter forskriften dersom planen eller tiltaket faller inn under kriteriene. Det er gjort en redaksjonell endring ved at den detaljerte opplistingen av hvilke tiltak/tiltakstyper som skal vurderes nærmere i ny forskrift er flyttet til vedlegg II.

Bokstav a og b er i realiteten lik tidligere forskrift, men er splittet opp for å tydeliggjøre at det vil være ulike krav til detaljering av utredningene for planer uten konkrete tiltak (bokstav a) og planer med konkrete tiltak (bokstav b). Dette følger av forskriftens § 9. Normalt vil planer etter bokstav a være områdereguleringer, mens planer etter bokstav b vil omfatte detaljreguleringer. Videre er unntaksbestemmelsen i § 3 annet ledd noe endret i forhold til tilsvarende unntaksbestemmelse i tidligere forskrift.

§ 3 annet ledd – unntak fra § 3 bokstav b

Unntaksbestemmelsen i § 3 annet ledd innebærer at en regulering av tiltak på vedlegg II listen ikke omfattes av forskriften dersom konsekvensene av det konkrete tiltaket er tilfredsstillende utredet på overordnet plannivå og reguleringsplanen er i samsvar med kommuneplanenes arealdel og kommunedelplanoverordnet plan. Denne bestemmelsen er tiltenkt situasjoner der detaljreguleringen skjer på grunnlag av kommuneplanenes arealdel eller kommunedelplan. Det legges til grunn at overordnede planer for vegtiltak der det i tilknytning til kommunedelplan for veg er foretatt konsekvensanalyse i tråd med Statens vegvesens håndbok 140 omfattes av unntaket selv om planen ikke er behandlet etter KU-forskriften.

Unntaket gjelder også for detaljreguleringer som er i samsvar med områdereguleringer behandlet etter forskrift om konsekvensutredninger. Det forutsettes at behovet for og eventuelt omfanget av utredninger/vurderinger som skal gjøres på detaljreguleringsnivå er innarbeidet i bestemmelser til områderegulering, jf. pbl § 12-7 nr. 12.

§ 3 bokstav c: områdereguleringer som innebærer andre vesentlige endringer av kommuneplan enn de angitt i § 2 d

Som omtalt ovenfor i forbindelse med § 2 bokstav d er denne bestemmelsen avledet av pbl § 12-2. Den betyr at andre vesentlige endringer av kommuneplanen enn utlegging av nye områder til utbyggingsformål, som f. eks. endret utbyggingsvolum og endring fra et utbyggingsformål til et annet, omfattes av bestemmelsene om konsekvensutredninger dersom endringen kan få vesentlig virkning for miljø og samfunn, jf. kriteriene i forskriftens § 4.

Det understrekes at § 3 bokstav c gjelder uavhengig av om type utbygginger er listet opp i vedlegg II eller ikke.

§ 3 bokstav d: detaljreguleringer som innebærer endringer av kommuneplan eller områderegulering

Alle detaljreguleringer som innebærer endringer av kommuneplanens arealdel eller områderegulering skal vurderes i forhold til kriteriene i forskriftens § 4. Faller planen inn under kriteriene skal planen behandles etter KU-forskriften.

Det legges til grunn at det er planen som helhet som skal vurderes i forhold til forskriftens § 4.

Det understrekes at § 3 bokstav d gjelder uavhengig av om endringen omfatter type utbygging listet opp i vedlegg II eller ikke.

Utvidelser eller endringer av tiltak i vedlegg I nr 1

Det er verd å merke seg at bestemmelsen om utvidelser og endring av tiltakstyper som inngår i vedlegg I nr 1 er endret i ny forskrift. Tidligere var det slik at alle utvidelser og endringer av kategorien industri, næring, kontorbygg med mer skulle behandles som et § 3-tiltak som skulle vurderes i forhold til § 4-kriteriene. Etter gjeldende forskrift er utvidelser/endringer som omfatter et bruksareal på 15.000m² å anse som et § 2-tiltak og skal følgelig alltid konsekvensutredes.

3. § 4 KRITERIER FOR VURDERING AV VESENTLIGE VIRKNINGER FOR MILJØ OG SAMFUNN

Det er foretatt noen endringer i kriteriene i forskriftens § 4:

Bokstav b: Her er det foretatt endring av tekst i samsvar med betegnelsene som benyttes i den nye naturmangfoldloven. Hvilke som er prioriterte arter og utvalgte naturtyper fastsettes av Kongen i statsråd.

Bokstav d: Her var det tidligere gitt en uttømmende oppstilling av hvilke rikspolitiske retningslinjer som planen eller tiltaket skulle vurderes i forhold til. Nå vises det på generelt grunnlag til retningslinjer gitt i medhold av tidligere lov og statlige planretningslinjer, statlige planbestemmelser eller regionale planbestemmelser gitt i medhold av ny lov.

Tidligere bokstav g er delt i to slik at *bokstav g* omhandler forurensing og *bokstav h* omhandler risiko. I bokstav g er lukt og vesentlig økning av utslipp av klimagasser tatt inn som nye elementer. I bokstav h er skredsituasjoner tatt inn.

Helsekriteriet i *bokstav i* er endret sett i forhold til tidligere forskrift. Kriteriet vil bli konkretisert i veiledningen til § 4-kriteriene.

Bokstav j: Vesentlige negative konsekvenser for en annen stat er erstattet med vesentlige miljøvirkninger i en annen stat. Dette i tråd med formuleringen i EU-retten og våre nabolands lovverk.

En § 4-veileder i henhold til ny forskrift er under utarbeidelse.

4. § 5 VURDERING ETTER KRITERIENE I § 4 FOR PLANER OG TILTAK SOM OMFATTES AV § 3

Paragraf 5 i ny forskrift tilsvarende de siste tre ledd i tidligere § 3. I tillegg er det gitt en ny bestemmelse i § 5 tredje ledd som sier at ansvarlig myndighet har plikt til å synliggjøre at de faktisk har foretatt en vurdering av om planer og tiltak etter § 3 faller inn under forskriftens § 4. Bestemmelsen skal sikre transparens og gjøre det mulig å etterspore om det er gjort en § 4-vurdering. Dersom planmyndigheten vurderer at planen ikke faller inn under kriteriene i § 4 skal dette framgå av varsel om oppstart av planarbeidet, f. eks ved at det opplyses om at planarbeidet ikke omfattes av krav til konsekvensutredninger, jf. forskriftens § 4.

5. ENDRINGER I SAKSBEHANDLINGSREGLENE

5.1 § 6 Plan- eller utredningsprogram

Bestemmelsen tilsvarende § 5 i tidligere forskrift. Bestemmelsen er noe endret. Det understrekes at § 6 må ses i sammenheng med § 9 (om innhold og utforming av planforslag eller søknad med konsekvensutredning) og vedlegg III der det stilles opp rammer for krav til innhold i konsekvensutredningen. Bestemmelsen er redigert slik at det kommer klarere fram at en del av planprogrammet skal gi en redegjørelse for planarbeidet og en del skal omhandle hvilke forhold som skal utredes og belyses i konsekvensutredningen.

For tiltak etter annet lovverk er begrepet "melding med forslag til utredningsprogram" gjeninnført i tråd med endringene i ny lov, jf. § 14-2.

I § 6 *fjerde ledd* er det tatt inn en bestemmelse om at det bør framgå hvilke utredningsmetoder som skal benyttes. For tema der de forligger standard metoder bør slike brukes. I siste punktum er det tatt inn en bestemmelse om at programmet skal utformes slik at det kan tas stilling til om plan- og utredningsarbeidet er gjennomført i samsvar med programmet. Hensikten er å gjøre programmene mer operasjonelle, konkrete og forpliktende.

I § 6 *femte ledd* gis det bestemmelser rettet mot revisjon av kommuneplanens arealdel. Det stilles krav om at det i planprogrammet må gjøres klart hva som skal gjøres av utredninger og dokumentasjon av enkeltområder og for planen som helhet. De samme regler vil gjelde for kommunedelplan.

Videre sies det at planmyndigheten skal klargjøre hvilken dokumentasjon som forventes å følge nye innspill til byggeområder. Kommunen er forslagsstiller og har dermed ansvaret for at virkningene av planforslaget er tilfredsstillende utredet. Det kan således ikke stilles krav om at private forslagsstillere, grunneiere o.l. skal utarbeide en egen konsekvensutredning av sine forslag til arealendringer. Men det må kunne stilles krav til dokumentasjon som kommunen trenger som grunnlag for sitt utredningsarbeid og sine vurderinger. Dette kan f. eks: beliggenhet, størrelse, avgrensning m.m. type arealer som blir berørt (skog, jordbruk, grøntstruktur). Adkomstløsninger, vurdering av trafikkmengde, beliggenhet i forhold til skole, barnehage, kollektivtrafikk.

I siste punktum i femte ledd er det tatt inn en ny bestemmelse som sier at dersom kommunen, som et ledd i arbeidet med revisjon av kommuneplanens arealdel eller utarbeidelse av kommunedelplan, ønsker å utrede konsekvensene av et bestemt utbyggingstiltak i planen, må dette framgå klart av

planprogrammet. Detaljeringsnivået på utredningen må da tilsvare hva som ville være naturlig for en reguleringsplan. En slik mer detaljert utredning av et tiltak i planen vil da føre til at unntaksbestemmelsene i §§ 2 og 3 kommer til anvendelse.

5.2 § 7 Høring, behandling og fastsetting av program

Tredje ledd: Det er tatt inn en bestemmelse som sier at ansvarlig myndighet, som ledd i arbeidet med å fastsette plan- eller utredningsprogrammet, skal vurdere om det bør gjennomføres et offentlig møte om saken. En tilsvarende bestemmelse lå inne i forskrift om konsekvensutredninger av 21. mai 1999. Ny pbl understreker betydningen av tiltak for å sikre medvirkning fra berørte myndigheter og spesielt fra berørte grupper. Et møte knyttet til fastsetting av plan- eller utredningsprogram vil i mange saker være egnet til å informere om planarbeidet eller søknaden og få synspunkt på relevante problemstillinger. Innen flere sektorer, bl.a. for energitiltak, er det fast praksis å arrangere slike møter. Kostnadene til gjennomføring av møtet skal dekkes av forslagsstiller.

I *fjerde ledd* er det gjort en presisering i forhold til dagens forskrift. Berørte myndigheter er presisert til å bety berørte regionale og statlige myndigheter. Også Sametinget er å betrakte som berørt myndighet for saker under deres interesseområde. Dersom disse organer mener at planarbeidet vil kunne komme i konflikt med nasjonale eller viktige regionale hensyn, skal dette framgå av høringsuttalelsen. Ansvarlig myndighet vil i slike tilfeller, jf. § 8, ha plikt til å forelegge programmet for Miljøverndepartementet før fastsetting. For at det ikke skal være usikkerhet bør det fremgå eksplisitt av høringsuttalelsen at programmet må forelegges Miljøverndepartementet.

Femte ledd: Her framgår det at ansvarlig myndighet fastsetter programmet for plan- eller utredningsarbeidet. Det følger av pbl §§ 11 til 14 at det er kommunestyret som fastsetter planprogrammet for revisjon av kommuneplanens arealdel. Myndigheten kan delegeres etter kommunelovens bestemmelser om delegasjon. Tilsvarende gjelder for reguleringsplaner, jf. pbl § 12-9.

Ansvarlig myndighet har ikke alltid plikt til å fastsette et plan- eller utredningsprogram. Kommunen kan, etter pbl § 12-11, bestemme å ikke legge private planforslag ut til offentlig ettersyn. Departementet legger til grunn at kommunen som ansvarlig myndighet også kan la være å fastsette et planprogram dersom tiltaket ikke ønskes videreført. Kommunen bør gjøre private forslagsstillere oppmerksom på denne problemstillingen ved oppstart av reguleringsarbeidet, jf. pbl § 12-8. Det legges til grunn at dette ikke gjelder for planforberedelse av statlige eller regionale myndigheter, jf. pbl § 3-7.

Det legges til grunn at også ansvarlig myndighet etter annet lovverk kan unnlate å fastsette utredningsprogram dersom forslaget ikke anses som realiserbart eller kommer i konflikt med nasjonale føringer.

5.3 § 9 Innhold og utforming av planforslag eller søknad med konsekvensutredning

Tidligere § 8. Det er foretatt visse endringer i bestemmelsene om innhold og utforming av planforslag eller søknad med konsekvensutredning. Det gis også noen presiseringer til praktiseringen av bestemmelsene.

I *første ledd* er det i de to siste punktum foretatt en klargjøring i forhold til dagens bestemmelse. Det sies nå at: "Konsekvensutredningen skal ta utgangspunkt i foreliggende kunnskap og nødvendig oppdatering av denne. Der hvor slik kunnskap ikke foreligger om viktige forhold skal det i nødvendig grad innhentes ny kunnskap."

Hva som trengs av kunnskap og hvilke utredninger som skal gjøres er kanskje det mest sentrale, og likevel kanskje det vanskeligste spørsmålet en må ta stilling til i en konsekvensutredningsprosess. Denne endringen løser ikke dette spørsmålet, men gjør det klart at det både kan og skal stilles krav om innhenting av ny kunnskap dersom dette er relevant i forhold til spørsmålet om tiltaket skal gjennomføres eller ikke og også der slik kunnskap er relevant for fastsetting av vilkår knyttet til en slik gjennomføring.

I lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) er det gitt en generell bestemmelse om kunnskapsgrunnlaget: "Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet."

Bestemmelsen gjelder generelt for beslutninger fattet av offentlige myndigheter og av betydning for naturmangfoldet. Bestemmelsen og føringene for forståelsen av bestemmelsen som framkommer av spesialmotivene, har også betydning for saker som omfattes av KU-forskriften. Her framgår det bl.a. at kostnader ved å skaffe vitenskapelig beslutningsgrunnlag på den ene side og sakens karakter og mulige miljøpåvirkninger på den annen side må avveies. Videre presiseres det mht begrepet vitenskapelig kunnskap at dette i utgangspunktet gjelder kunnskap som allerede er tilgjengelig. Det kan også omfatte kunnskap som ev. må fremskaffes. Med «fremskaffes» menes både innhenting av eksisterende kunnskap som er vanskelig tilgjengelig eller ikke kjent for forvaltningsmyndigheten, og ny kunnskap. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og omfang. Det presiseres også at den kunnskap som det kan forventes at den aktuelle virksomheten skal bidra med må være knyttet til den eller de påvirkninger virksomheten står for, sett i forhold til den samlede tilstanden til de arter og naturtyper som påvirkes.

I § 9 *annet ledd* presiseres det at planforslag eller søknad med konsekvensutredning normalt skal utgjøre et samlet dokument. Dette er som i tidligere forskrift. Det har vært ulik praksis på hvordan dokumentene har blitt organisert, særlig ved revisjon av kommuneplanens arealdel. Departementet vil derfor understreke at i de tilfeller kommunen velger å la konsekvensutredningen være et vedlegg til planforslaget, må dette følge planforslaget som et trykt vedlegg, når planen sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn. Velger man en slik løsning må det i tillegg gis et dekkende sammendrag av konsekvensutredningen som et eget kapittel i planbeskrivelsen. Det samme gjelder for tiltak etter annet lovverk.

Tredje og fjerde ledd omhandler revisjon av kommuneplanens arealdel. Som tidligere er det de delene av planen som fastsetter rammer for fremtidig utbygging og som innebærer endringer i forhold til gjeldende plan, som skal utredes. Mht hva som regnes som utbyggingsformål i kommuneplanens arealdel gjelder de samme arealkategoriene med presiseringer som er angitt under pkt. 1.3.1. Det legges til grunn at det er virkninger for miljø og samfunn av endringer i arealformål eller endringer i bestemmelser som skal vurderes og beskrives. Det presiseres i fjerde ledd at konsekvensutredningen både skal beskrive virkninger for miljø og samfunn av enkeltområder og av de samlede endringene.

5.4 § 12 Hensyntaken til konsekvensutredningen ved vedtak og gjennomføring

Bestemmelsen er som tidligere, med unntak av en omredigering av første punktum i siste ledd. Det er imidlertid verd å merke seg at det i ny plan- og bygningslov er gitt hjemmel til å stille bestemmelser om oppfølging av konsekvensutredningen. Til kommuneplanens arealdel kan det gis bestemmelser om "forhold som skal avklares og belyses i videre reguleringsarbeid, herunder bestemmelser om miljøoppfølging og –overvåking" (pbl § 11-9 nr 8). I reguleringsplan kan det gis bestemmelser om "krav til nærmere undersøkelser for gjennomføring av planen, samt undersøkelser med sikte på å overvåke og klargjøre virkninger for miljø, helse, sikkerhet, tilgjengelighet for alle, og andre samfunnsinteresser, ved gjennomføring av planen og enkelttiltak i denne." (§ 12-7nr 12)

6. ANDRE BESTEMMELSER

6.1 § 14 Særskilte regler om planprogram

Denne bestemmelsen er ny.

Første ledd: Her presiseres det at det ikke er nødvendig med et eget planprogram i de tilfellene det har vært laget et planprogram for den konkrete planleggingsoppgaven i forbindelse med regional eller kommunal planstrategi, jf. pbl §§ 7-1 og 10-1.

Annet ledd: Her presiseres, i tråd med merknadene til pbl § 4-1 annet ledd, at planprogram kan benyttes til å avklare og fastsette overordnede rammebetingelser for arbeidet med senere reguleringsplaner for et område. Videre gjøres det klart at planprogram også kan benyttes for å legge premisser for flere pågående reguleringsplanprosesser innenfor et større område.

Tredje ledd: Her sies det at planprogram, eventuelt planprogram og konsekvensutredning, også kan benyttes til å ta stilling til hvilke alternative lokaliteter man velger å videreføre som et konkret reguleringsarbeid etter plan- og bygningsloven. Bruk av planprogram eller planprogram og konsekvensutredning til å utrede og avklare alternativer og konsekvenser av disse vil særlig være aktuelt ved planlegging av store utbyggingstiltak, hvor spørsmålet om lokalisering er uavklart og hvor lokalisering i flere kommuner er aktuelt. Det legges til grunn at denne framgangsmåten også kan brukes for avklaringer på overordnet plannivå, og ikke kun reguleringsplaner. Det vises i denne sammenheng til merknadene til pbl § 3-7 hvor en slik bruk av planprogram er knyttet opp mot bestemmelsen om overføring av planforberedelse til statlig eller regional myndighet. Departementet kan som tidligere bestemme at en annen myndighet enn den som følger av forskriftens §§ 2 eller 3 overtar rollen som ansvarlig myndighet etter bestemmelsene om konsekvensutredninger.

6.2 § 15 Endring av plan etter varsel om planoppstart

Ny bestemmelse.

I første ledd gjøres det klart at det er planforslaget slik det foreligger når det legges ut til offentlig ettersyn som er avgjørende for om planen faller inn under forskriften eller ikke. Hvis det skjer endring fra tidspunkt mellom varsel om planoppstart og utleggelse av planforslag til offentlig ettersyn, og endringen medfører at planen eller tiltaket omfattes av forskriften skal planen behandles etter bestemmelsene i kapittel III. Det betyr da at det må utarbeides et forslag til planprogram og at dette høres, jf. §§ 6 og 7.

Annet ledd: Her avgrenses prinsippet ovenfor til ikke å gjelde i forhold til vurdering av planer etter § 3 i forhold til forskriftens § 4. Dersom det i fra varsel av planoppstart fram til utleggelse av planforslaget til offentlig ettersyn fremkommer nye opplysninger eller skjer endringer i faktiske forhold som medfører at reguleringsplaner etter § 3 likevel omfattes av kriteriene i § 4, så vil det ikke være plikt til å utarbeide og høre et planprogram. Men det vil være plikt til å gi en redegjørelse for planens virkninger i forhold til de relevante kriteriene i forskriftens § 4 ved utleggelse av planen til offentlig ettersyn.

6.3 § 21 Overgangsbestemmelser

I henhold til § 21 første ledd vil ny forskrift ikke komme til anvendelse på planer som ikke var omfattet av tidligere forskrift om konsekvensutredninger og der planarbeidet var startet opp etter § 20-5 første ledd eller § 27-1 nr 1. annet ledd i tidligere plan- og bygningslov.

For planer som kommer inn under denne overgangsbestemmelsen gjelder like fullt overgangsbestemmelsene i § 34-2 i ny plandel av plan- og bygningsloven. Dette innebærer blant annet krav til planbeskrivelse ved utleggelse av planforslag til offentlig ettersyn, jf. pbl § 4-2 første ledd. Departementet forutsetter at det i planbeskrivelsen for områdereguleringer som avviker vesentlig fra overordnet plan gis en beskrivelse av planforslagets virkninger for miljø og samfunn i tråd med kravene i ny forskrift, jf. § 9 og vedlegg III.

Av § 21 annet ledd går det fram at ny forskrift skal legges til grunn ved videre behandling av saken. Dette betyr at for saker der plan- eller utredningsprogram ble fastsatt før ikraftsetting av ny forskrift legges det fastsatte program til grunn for arbeidet med planforslag med konsekvensutredningen. Dette er i samsvar med pbl § 34-2 nest siste ledd.

Ble programmet lagt ut til offentlig ettersyn under tidligere forskrift, skal nye bestemmelser om dokumentasjon legges til grunn for fastsetting av plan- eller utredningsprogrammet dersom planprogrammet fastsettes etter tidspunkt for ikraftsetting.

7. ENDRINGER I VEDLEGG I-LISTEN

Vedlegg I inneholder en liste over tiltak som alltid skal utredes og behandles etter KU-forskriften. De fleste av tiltakene med tilhørende definisjoner og kriterier følger av Annex I listen i EUs prosjektdirektiv om konsekvensutredninger. Vedlegg I inneholder også enkelte nasjonalt bestemte tiltakstyper.

Nr 1 Industrianlegg, næringsbygg, bygg for offentlig og privat tjenesteyting og bygg til allmennyttige formål

Begrepsbruken er noe endret i forhold til tidligere forskrift, men innebærer ingen tilsiktet realitetsendring. Alle typer bygg omfattes dersom de overskrider oppfangingskriteriene i vedlegg I nr 1 og vedlegg II nr 1.

Ved en inkurie er Statens forurensningsmyndighet falt ut som ansvarlig myndighet for tiltak som ikke krever plan etter plan- og bygningsloven, men som krever tillatelse etter forurensningsloven.

Nr 2 Områderegulering av hytte- og boligfelt som ikke er i samsvar med overordnet plan.

Utredningsplikt for områderegulering av hytte- og boligfelt som ikke er i samsvar med kommuneplanens arealdel, følger av forskriftens § 2 bokstav d, jf. pbl 12-2 tredje ledd, på selvstendig grunnlag. Tiltakstypen føres opp i vedlegg I ettersom dette trolig vil være den vanligste tiltakstypen som omfattes av § 2 d.

Nr 6 Siste strekpunkt. Fremstilling av sprengstoff.

Her er det gjort en tilføyelse i kolonnen ansvarlig myndighet. Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap er ansvarlig myndighet i de tilfeller det ikke utarbeides plan etter plan- og bygningsloven og tiltaket krever tillatelse etter lov om brann- og eksplosjonsvern. Se vedlegg II nr 14 for en nærmere omtale av lov om brann- og eksplosjonsvern og rollen til Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB).

Nr 13. Omlasting av olje og gass fra skip til skip av et visst omfang eller frekvens.

Omlasting av olje og gass fra skip til skip er tidligere fortolket inn under § 2d i tidligere forskrift. For klarhetens skyld er det nå gitt en egen bestemmelse om virksomheten. Omfatter kun omlasting av olje og gass fra skip til skip der omlastingen er av et visst volum og frekvens. Departementet vil gi kriterier som gjør det klart hvilken type virksomhet som faller inn under bestemmelsen.

Nr 18. Varmekraftverk og andre forbrenningsinstallasjoner, også mobile og midlertidige gasskraftverk, med en energiproduksjon på minst 150 MW.

EUs prosjektdirektiv gjør ikke noe skille som innebærer at midlertidige eller mobile anlegg kan unntas. Det presiseres derfor at mobile og midlertidige gasskraftverk også inngår i bestemmelsen om anlegg for produksjon av energi.

Mindre anlegg som har en effekt på mer enn 25MW omfattes av vedlegg II (nr 18).

Nr 36 Utvidelser eller endringer

Endringen av denne bestemmelsen innebærer at det tidligere unntaket fra regelen om utvidelse og endring av tiltak under vedlegg I nr 1: industri-, -, lager -, og kontorbygg samt offentlige bygg og bygg til allmennyttige formål ...” er sløyfet. Etter den tidligere bestemmelsen falt en utvidelse av denne tiltakstypen utenfor § 2 uansett utvidelsens omfang. Den nye bestemmelsen i vedlegg II nr 36 innebærer at en utvidelse av bruksarealet på mer enn 15.000 skal behandles som ett vedlegg I tiltak.

Det presiseres også i bestemmelsen at utvidelser eller endringer av tiltak som det ikke er satt størrelseskriterier for skal denne behandles som et § 3 tiltak og vurderes opp mot kriteriene i forskriftens § 4.

8. ENDRINGER I VEDLEGG II-LISTEN

Vedlegg II er en liste over tiltak som skal vurderes nærmere i forhold til forskriftens § 4 og behandles etter bestemmelsene om konsekvensutredninger dersom § 4-kriteriene utløses. Listen inneholder tiltak nevnt i Annex II i EUs prosjektdirektiv. Det kan settes oppfangningskriterier for tiltakene, men

disse må ikke settes slik at tiltak som kan få vesentlige virkninger ikke vurderes opp mot kriteriene i forskriftens § 4. Vedlegg II inneholder også enkelte nasjonalt bestemte tiltakstyper.

Nr 2 Detaljregulering av hytte- og boligområder, der planen avviker fra kommuneplan eller områderegulering. Det følger av forslaget § 3 d, jf. pbl § 12-3, at avvik mellom detaljregulering og kommuneplan/områderegulering omfattes av forskriften Bestemmelsen vil bl. a. kunne få betydning for hytte- og boligområder og dette er presisert ved at tiltakstypen er tatt inn i vedlegg II-listen.

Nr 14 Virksomhet som skal ha samtykke etter brann- og eksplosjonsvernloven med tilhørende forskrifter, eller virksomhet som skal ha tillatelse til oppbevaring av eksplosiver i slike mengder at de blir sikkerhetsrapportpliktige etter Storulykeforskriften.

Denne bestemmelsen er ny. Planmyndigheten er ansvarlig myndighet dersom det utarbeides plan etter plan- og bygningsloven for tiltaket. Kommunen vil ha plikt til å innhente uttalelse fra Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap i slike saker da de krever tillatelse etter deres regelverk. I de tilfellene det ikke utarbeides plan er Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) ansvarlig myndighet. Lov 14 juni 2002 nr 20 om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven) forvaltes av DSB.

Loven har til formål å verne liv, helse, miljø og materielle verdier mot brann og eksplosjon, ulykker med farlig stoff, farlig gods og andre akutte ulykker. I tillegg til å være den primære loven i forhold til vern mot brann og eksplosjon, er ett av lovens hovedformål å sikre at virksomheters håndtering av brannfarlig-, eksplosjonsfarlig-, trykksatt- og reaksjonsfarlig stoff skjer på en slik måte at mennesker, miljø og omgivelser er tilfredsstillende sikret. Et slikt sikkerhetsnivå ift tredjeperson og omgivelsene kan i mange tilfeller kun oppnås gjennom etablering av arealmessige begrensninger i området rundt virksomheten. Slike arealmessige begrensninger skal iht loven etableres gjennom plan- og bygningslovens system. Slik arealmessige begrensninger bør avmerkes som hensynssoner. Uttalelse fra DSB skal innhentes før slike arealmessige begrensninger fastsettes. Dersom kommunen ikke etablerer de anbefalte begrensningene kan den ønskede håndteringen av de farlige stoffene ikke finne sted.

Nr 19 Vindkraftverk med en installert effekt på mer enn 5 MW.

Denne bestemmelsen er ny. Grensen for vindkraftverk på vedlegg I er installert effekt på mer enn 10 MW. Mindre anlegg var ikke omfattet av tidligere forskrift. Vindkraftanlegg på mer enn 5 MW omfattes nå av forskriften dersom tiltaket faller inn under forskriftens § 4.

Nr 21 Tiltak for permanent senkning av innsjøer er tatt med i vedlegg II nr 21.

Nr 25 Bestemmelsen om landingsplasser er endret slik at det går klart fram at bestemmelsen også gjelder utvidelser og endret bruk av eksisterende landingsplasser for helikopter og fly.

Nr 29 Landgjenvinning fra havet. Omfattes av Annex II til EUs prosjektdirektiv. Lå inne i forskriften av 1999.

Nr 39. Avskoging med sikte på omlegging til annen arealbruk av et område på mer enn 200 dekar. Omfattes av Annex II til EUs prosjektdirektiv. Lå inne i forskriften av 1999.

9. ENDRINGER I VEDLEGG III - RAMMER FOR KRAV TIL INNHOLD I KONSEKVENsutREDNINGEN

Kolonne A og B i tidligere vedlegg II er slått sammen. Teksten forutsettes å fange opp elementene i Annex III i EUs prosjektdirektiv og Annex I i EUs plandirektiv. Det er også tatt inn noen nye utredningstema sett i forhold til tidligere forskrift.

Rammer for krav til innhold i konsekvensutredningen er organisert på en annen måte enn tidligere. Vedlegget er delt i bokstav a) Redegjørelse for planen eller tiltaket og bokstav b) Konsekvensutredningen. De forhold som er listet opp under bokstav a vil normalt inngå i planbeskrivelsen. Tilsvarende vil mange av disse forholdene normalt bli beskrevet i søknad etter særlov. De temaene og elementene som listes opp under bokstav b) utgjør konsekvensutredningen.

Prinsippet er at det i planforslag eller søknad med konsekvensutredning skal redegjøres for de relevante elementene som er listet opp i vedlegget. Det er på bakgrunn av høringen av forslag til plan- eller utredningsprogram at ansvarlig myndighet skal ta stilling til hvilke av forholdene nevnt i vedlegg III som er relevante i den konkrete saken. Hvilke forhold som skal utredes og beskrives i konsekvensutredningen fastsettes i plan- eller utredningsprogrammet.

Et fastsatt program for konsekvensutredningen vil ikke avskjære utredningsplikten etter forskriften. Dersom det underveis i utredningsarbeidet avdekkes forhold man ikke tok høyde for i programmet, f. eks viktige naturtyper eller arter, så må disse forholdene også vurderes og beskrives i konsekvensutredningen. Dersom det dukker opp forhold av betydning ved høringen av planforslag eller søknad med konsekvensutredning, vil disse forholdene måtte belyses gjennom en tilleggsutredning etter forskriftens § 11. Det understrekes at dette må gjelde forhold som anses som beslutningsrelevante.

Noen nye utredningstema er foreslått tatt inn:

- klimagassutslipp
- transportbehov, energiforbruk og energiløsninger
- jordressurser,
- (befolkningens helse og)helsens fordeling i befolkningen
- (tilgjengelighet til uteområder og) gang- og sykkelveinett
- kriminalitetsforebygging
- risiki ved havstigning
- barn- og unges oppvekstvilkår,